

İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE BİLGİ TOPLUMU

Ceyda ILGAZ*

The Techonogies of Communication and Information Society

The developments which have been seen in the communication technology, has accelerated the transition to the information society. With the development of the information nets, the distribution of the information in the international domain, became easy.

In this article we have mentioned about the notion of information society. We have emphasized the importance of education in the information age.

Key Words: Information, Information society, Communication.

.....

İletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı değişim ve gelişimler insanların yaşam biçimini etkileyerek bilgi toplumuna geçiş sürecini hızlandırmıştır. Sosyolojik ve ekonomik bir yanı bulunan bilgi toplumu kavramı 1980'lerde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavramın yaygınlaşmasını sağlayan

* Araş. Gör., İ.Ü. İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

en önemli faktör bilgiye ulaşım araçlarının bilgi üretiminde ve aktarımında kullanıma etkinliğidir. Burada önemli olan iletişim araçlarının sayıca çokluğu ya da çeşitliliği değil toplumsal alanda sağladığı faydadır. Bilgi ağlarının gelişmesiyle birlikte bilginin uluslararası alanda dağılımı ve paylaşımı daha kolay hale gelmiştir.

Gelişmiş ülkelerde bilgi toplumuna geçiş hızla meydana gelirken az gelişmiş ülkelerin henüz sanayi toplumuna geçiş süreçlerini bile tam olarak gerçekleştiremedikleri globalleşen dünyanın yadsınamaz bir gerçeğidir. Günümüzde iletişim teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler Sanayi Devrimi sonrasında yaşanan teknolojik gelişmelerin doğal bir sonucudur. "Bilgi teknolojilerindeki devrim 1800'li yılların ortasında İngiltere'deki Sanayi Devrimi'ne çok benziyor. Sanayi Devrimiyle üretim toplumsallaşmıştı. Bilgi teknolojisindeki devrimle de bilgi toplumsallaşılıyor. Bu iki devrimin de bize kazandırdıkları ve kaybettirdikleri var. Sanayi Devrimi ile bir sanayi kültürü oluştu. Bilgi teknolojisindeki devrimle de bir bilgi kültürü oluşacak."(Mumcu, 2000:9)

Sanayi öncesi toplumu için egemen değer toprak iken, sanayi sonrası toplumunda bilgi ve bilginin kullanımı hızla önem kazanmaktadır. Bilginin kullanımında ve dağılımında önem taşıyan iletişim teknolojilerinin, farklı ülke ve farklı kültürlerde değişik fonksiyonlar üstlenebildiği yadsınamaz bir gerçektir. "Aynı teknoloji, aynı zamanda hem gelişmiş hem de geri ülkelerin çoğu tarafından kullanılabilirken, bu teknolojinin bazı ülkelerde eşit olmayan bir şekilde dağıtımı bazı ülkelerde enformasyon toplumuna ulaşılmasıyla sonuçlanırken, diğer ülkelerdeki yöneticiler bu teknolojiyi sanayi toplumuna geçiş amacıyla kullanmaktadırlar.

İletişim teknolojisi, gelişmekte olan ülkelere bir ana önce sanayi devrimini gerçekleştirmeleri gerektiğini hatırlatmıştır.”(Adıgüzel, 2001:51)

Sanayi sonrası toplumlar gelişmek için bilgiye gereksinimi duymaktadırlar. Bilişim teknolojilerinin önem kazandığı sanayi toplumlarında teknolojiye dayalı bir üretim gerçekleşmektedir. Gelişmiş ülkelere baktığımızda bilgiye verilen önemle-gelişmişlik düzeyleri arasında bir paralellik olduğu görülmektedir.

“Artık üretim sürecine katılan en temel kaynak insan bilgisimakinaların performansını programlayan ve yöneten organize bilgi olmaktadır. Bu değişimin doğal bir sonucu olarak, üretim sürecinde insan yaşam süresi, enerji ve girdi değeri gibi etmenlerin öneminin giderek azalması söz konusu olmaktadır. Tüm bu gelişmelerde, bilgi toplumunun ana faaliyet alanı olan hizmet ve bilgi temelli sektörlerle doğru daha fazla insan gücü katılmasına ve bu alanlara daha fazla yatırım yapılmasına yol açmaktadır.”(Özçağlayan, 1998:176-177)

Bilgi toplumu enformasyon teknolojisinin, telekomünikasyon araçlarının ve bilgisayarların yaygın olarak kullanıldığı toplumdur. Hızla gelişen ve değişen dünyamızda, hizmet sektörünün ilk plana çıktığı sanayi ötesi toplumlarda teknoloji üretimine ağırlık verildiği gözlemlenmektedir. Bilgi, içinde bulunduğumuz yüzyılda rekabet gücünü belirleyen temel unsurlardan birisidir. Ekonomik açıdan kalkınma sürecinde bilgiyi kullanan toplumların diğer toplumlara oranla daha fazla ilerleyeceği bir gerçektir. Gelişen iletişim teknolojisiyle birlikte kültürel iletişim de güçlenmiş, toplumların birbirleriyle olan iletişimi daha kolay hale gelmiştir.

Bilgi toplumu kavramının içinde bulunduğumuz yüzyılda - globalleşmenin de etkisiyle- ekonomiden sosyal yaşama, kültürden siyasete günlük yaşamımızın her alanına damgasını vurduğunu söylemek mümkündür. İletişim teknolojilerinde meydana gelen değişimler toplumsal yaşamda önemli rol oynamakta ve yeni olanaklar yaratmaktadır. Bilgi toplumuna geçişin itici gücü ve bilişim teknolojilerinin temeli olan bilgisayarlar sayesinde insanlar arasındaki bilgi akışı artık daha kolay ve hızlı olmaktadır. İnternet teknolojisinin de gelişerek hızla yaygınlaşması tam anlamıyla bir enformasyon devrimi yaratmıştır.

“Bugünkü teknolojik gelişmelerin %80’i bilgi teknolojisi temelli olduğu uzmanlar tarafından ifade edilmektedir. Bu nedenle Fritz Machlup’un ‘Bilgi Ekonomisi’, Bezenski’nin ‘Teknolojik Çağ’, Alvin Toffler’in ‘Üçüncü Dalga’, Peter F. Drucker’ın ‘Post Business Society’ dediği bir toplum yapısı doğmaktaydı. Günümüz toplumuna ‘Bilgi Toplumu’ demek için henüz zamanın erken olduğu söylenmesine rağmen, bu yeni toplum yapısı için Marc Uri Porat 1978’de, Masuda 1980’de yayınladıkları eserlerde ‘Bilgi Toplumu’ (Information Society) kavramını tercih ediyorlardı.” (Çoban, 1998: 254)

Gündelik yaşamın örgütlenmesinde bilgisayarlar aracılığıyla gerçekleşen toplumsal etkileşim giderek daha ağırlıklı bir öneme sahip olmaktadır. Günümüzde iletişim alanındaki gelişmelerin en iyi göstergesi olan internet sayesinde insanlar istedikleri bilgiye son derece hızlı ve kolay bir biçimde ulaşabilmektedir. Birçok bilgi ve hizmet birimleri internet üzerinde çeşitli ağlara dağıtılmıştır ve internet kullanıcılarının çoğu ulaşmak istedikleri bilgilere ‘arama motorları’ sayesinde anında erişebilmektedir.

"İnternet, Soğuk Savaş'ın ürünüdür. İlk olarak ABD hükümeti tarafından 1970'li yıllarda, nükleer bir saldırı durumunda bilgi paylaşımının sürmesi ve iletişimin korunması amacıyla kurulmuş, 1980'lerde ise hızlı bir süreçle önce akademik çevrelerin yararlanacağı bir iletişim ağı, daha sonra ilkesel olarak kişisel bilgisayar ve telefon hattı olan hereksin ulaşabileceği bir elektronik kitle iletişim aracı olarak geliştirilmiştir."(Marshall, 1999:346)

İletişim alanındaki gelişmeler ve bunların hızla endüstri alanında uygulanması dünya ölçeğinde bilişim ve iletişim patlamasına neden olmuştur. Son derece gelişmiş iletişim araçları sayesinde dünyanın her yeriyle bağlantı kurulabilmektedir. Yine sürekli gelişen iletişim teknolojileri sayesinde bilginin uluslararası paylaşımı ve aktarımı kolaylaşmakta, insanlar arası etkileşim yoğunluk kazanmaktadır. Günümüz toplumlarında bilgi yaşamın hemen hemen her alanında kullanılması zorunlu bir unsur haline gelmiştir. Ekonomiden, politikaya, toplumsal yaşamdan askeri alana yaşamın birçok alanında bilgiye gereksinim duyulmaktadır.

"Örneğin askeri alanda uydulardan, uçaklara denizaltılara, füzelere kadar tüm modern silahlar bilgi yoğun teknolojilerden oluşmaktadır. Aynı şekilde üretimdeki karmaşıklıklar, gelişen teknolojilerin entegrasyonu, piyasaların giderek artan çeşitliliği bilgi yoğun teknolojinin kullanımını gerekli kılmaktadır."(Polat, 1998:8)

Bilgi toplumunun temel özelliklerinden biri olan bilginin üretimi ve aktarımında gelişen iletişim teknolojilerinin önemi büyüktür. Bilgi çağını yakalayabilmek ve bilgi toplumu olabilmek için öncelikle bu alandaki yatırımlar artırılmalı ve eğitimde bilim ve teknolojiye yaşanan yarıştan kopulmamalıdır. Bilgi toplumunda sürekli eğitimin önemi ve saklanan değil paylaşılan bilginin değeri

unutulmamalıdır. Bilgi çağının yakalanmasında en önemli görev eğitim kurumlarına düşmektedir. İş yaşamında nitelikli elemanlara gereksinim duyulmaktadır, bu bağlamda eğitimin sürekliliği sağlanmalıdır. Bilgi toplumunda ömür boyu öğrenmeye dayalı kesintisiz bir eğitimin önemini şu şekilde vurgulanmaktadır; “Bilgi toplumunda bitmiş eğitim görmüş kişilerin tekrar tekrar okula geri gelmeleri gerekir. Devamlı eğitim; özellikle de hekimler, öğretmenler, bilim adamları, yöneticiler ve muhasebeciler gibi öğrenim düzeyleri yüksek olan kimselerin eğitimlerine devam etmeleri, ileride önemli bir büyüme sanayii oluşturacaktır.”(Drucker, 1993: 248)

Eğitimin bir bakıma topluma biçim verdiği, toplumun gelişmişlik düzeyini yükselttiğini söylememiz mümkündür. Bu bağlamda bilgi toplumu bilginin paylaşıldığı ve teknoloji sayesinde yaygınlaştırıldığı bir toplumdur.

Kaynakça

- Mumcu, Ercan, “Küreselleşme”, Hürriyet Gazetesi, 2000.
- Adıgüzel, Yusuf, Kültür Endüstrisi, İstanbul, Şehir Yayınları, 2001.
- Özçağlayan, Mehmet, Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim, İstanbul, Alfa Yayınları 1998.
- Çoban, Hasan, “Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş”, Yeni Türkiye Dergisi, Yıl:4,Sayı:19, Ocak-Şubat 1998
- Marshall, Gordon, Sosyoji Sözlüğü, Çev: Osman Akınhay, Derya Kömürcü, Ankara, Bilim ve Sanan Yayınları, 1999.
- Polat, Necla, “Bilgi Toplumunda Bilginin Siyasal Alana Yansıması”, İletişim Araştırma (İLAD), Sayı:11, Temmuz 1998,.